

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 26/18
Люксембург, 6 март 2018 г.

Решение по дело C-284/16
Slowakische Republik/Achmea BV

Арбитражната клауза в спогодбата за защита на инвестициите между Нидерландия и Словакия е несъвместима с правото на Съюза

Клаузата изключва някои спорове, които могат да се отнасят до тълкуването и прилагането на правото на Съюза, от установения в това право механизъм за съдебен контрол

През 1991 г. бивша Чехословакия и Нидерландия сключват спогодба за насърчаване и взаимна защита на инвестициите¹ (така нареченият ДИД²). Този ДИД предвижда, че споровете между договаряща се страна и инвеститор от другата договаряща се страна трябва да се решават с извънсъдебно споразумение, а ако такова не бъде постигнато — да се отнасят пред арбитражен съд.

След разделянето на Чехословакия през 1993 г. Словакия встъпва в правата и задълженията на тази държава по ДИД.

През 2004 г. Словакия отваря за частни инвеститори словашкия пазар на здравноосигурителни услуги. Тогава предприятието Achmea, част от нидерландска застрахователна група, учредява дъщерно дружество в Словакия, за да предлага там частни здравноосигурителни услуги. През 2006 г. обаче Словакия частично преразглежда либерализацията на здравноосигурителния пазар и в частност забранява разпределянето на печалби от здравноосигурителна дейност.

През 2008 г. Achmea завежда арбитражно дело срещу Словакия на основание на разглеждания ДИД, като поддържа, че упоменатата забрана противоречи на тази спогодба и му е причинила имуществени вреди. През 2012 г. арбитражният съд постановява, че Словакия действително е нарушила ДИД и я осъжда да заплати на Achmea обезщетение за вреди в размер на около 22,1 милиона евро.

Впоследствие Словакия предявява пред германските съдилища³ иск за отмяна на арбитражното решение. Според Словакия арбитражната клауза в ДИД противоречи на множество разпоредби на Договора за функционирането на ЕС.

Касационната инстанция по делото, Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия), отправя запитване до Съда дали оспорваната от Словакия арбитражна клауза е съвместима с Договора за функционирането на ЕС.

Чешката република, Естония, Гърция, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Унгария, Полша, Румъния и Европейската комисия представят становища в подкрепа на доводите на Словакия, докато Германия, Франция, Нидерландия, Австрия и Финландия твърдят, че спорната клауза и по-общо всички клаузи от този тип, стандартно използвани в действащите понастоящем 196 ДИД между държавите — членки на ЕС, са действителни.

¹ Спогодба за насърчаване и взаимна защита на инвестициите между Кралство Нидерландия и Чешката и словашка федерална република.

² Двустранен инвестиционен договор.

³ Тъй като мястото на арбитража е Франкфурт на Майн (Германия), компетентни по въпроса за валидността на арбитражното решение са германските съдилища.

С днешното си решение Съдът най-напред констатира, че по силата на ДИД конституируваният съгласно този договор арбитражен съд следва в частност да се произнася въз основа на действащото право в съответната участваща в спора договаряща се страна, както и въз основа на всяка релевантна спогодба между договарящите се страни.

Като се имат предвид обаче особеностите на правото на Съюза, а именно неговата автономия спрямо националното и международното право, предимството му по отношение на националните правни системи, както и директният ефект на цяла поредица негови разпоредби спрямо гражданите на Съюза и държавите членки, това право е част от действащото право във всички държави членки, от една страна, а от друга, произтича от сключено от тези държави международно споразумение. Ето защо **на това двойно основание арбитражният съд ще трябва евентуално да тълкува и дори да прилага правото на Съюза**, и в частност разпоредбите относно свободата на установяване и свободното движение на капитали.

По-нататък Съдът посочва, че юрисдикцията на въпросния арбитражен съд изключва юрисдикцията на словашките и нидерландските съдилища, така че той не е част от съдебната система съответно в Словакия и в Нидерландия. Оттук следва, че **този арбитражен съд не може да се смята за юрисдикция на държава членка** по смисъла на уреждащия преюдициалното производство член 267 ДФЕС и поради това **не е овластен да отправя преюдициални запитвания до Съда**.

Що се отнася до въпроса дали постановяваното от арбитражния съд решение подлежи на контрол от страна на юрисдикция на държава членка, която би могла да отнесе до Съда въпросите относно правото на Съюза, свързани с разгледания от арбитражния съд спор, Съдът констатира, че по силата на ДИД решението на арбитражния съд е окончателно. Освен това този съд сам определя процесуалните си правила, и по-конкретно сам избира седалището си, а с това и приложимото към производството право, което ще урежда съдебния контрол за валидност на постановяваното от него решение.

Във връзка с последния аспект Съдът отбелязва, че **съответният национален съд може да упражнява такъв контрол само в границите, в които го допуска националното право**, а в настоящия случай германското право предвижда само ограничен съдебен контрол над арбитражните решения. В това отношение Съдът подчертава, че наистина, когато става дума за търговски арбитраж, при определени условия е допустимо контролът на съдилищата на държавите членки върху арбитражните решения да е ограничен⁴, **но това правило не важи за арбитраж като обсъждания в случая**. Всъщност, докато първият вид арбитраж произтича от автономията на волята на страните, вторият е резултат от международен договор, с който някои държави членки се съгласяват да изключат определени спорове, които може да се отнасят до прилагането или тълкуването на правото на Съюза, от компетентността на техните съдилища и съответно от системата от способности за съдебна защита, която Договорът за ЕС⁵ ги задължава да установят в областите, обхванати от това право.

По тези съображения Съдът приема, че **със сключването на ДИД Словакия и Нидерландия са въвели механизъм за решаване на спорове, който не е годен да гарантира, че тези спорове ще се решават от съд от правораздавателната система на Съюза, а всъщност само такъв съд е в състояние да осигури пълната ефективност на правото на Съюза**.

При тези условия Съдът заключава, че **арбитражната клауза в ДИД накърнява автономията на правото на Съюза и съответно е несъвместима с него**.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на

⁴ Решения от 1 юни 1999 г., Eco Swiss ([C-126/97](#)) и от 26 октомври 2006 г., Mostaza Claro ([C-168/05](#)).

⁵ Член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС.

правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда.

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването.

За допълнителна информация се свържете с Нанчо Нанчев ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106